

рішень належить до класу завдань, з якими постійно стикається педагог, обґрунтовуючи вибір сукупності цілей, принципів, методів, форм управління навчальною діяльністю учнів в умовах часткової або повної невизначеності. Існує сукупність підходів до прийняття рішення. Найпоширенішим є дескриптивний підхід, тобто на особистому досвіді педагога. Прескриптивний підхід не гарантує знаходження найкращого рішення у будь-якій ситуації, але він допомагає здійснити вибір такого рішення, що сприяє зменшенню рівня діючих суперечностей. Рішення цього завдання включає розробку моделей компонентів педагогічної системи, обґрунтування сукупності критеріїв та обмежень. Критеріями оптимальності педагогічного процесу найчастіше виступають показники якості знань (широта, глибина, системність та інше), а також показники якості діяльності (самостійність, активність).

Оптимальність педагогічного процесу, як правило, здійснюється за окремими етапами його розгортання. На наш погляд, слід розглядати такі етапи: усвідомлення необхідності засвоєння матеріалу дисципліни; можливості його засвоєння з точки зору набутих раніше знань, вмінь, навичок; технології засвоєння; формулювання проблеми; контроль та корекція.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

О. Штурмак

*Прикарпатський
університет ім. В. Стефаника*

У час переходу до ринкових відносин суспільство вимагає від учителя постійного пошуку, творчого підходу до навчально-виховного процесу, здатності активно взаємодіяти з учнями, розвивати в них уміння сприймати нові ідеї, самостійно аналізувати інформацію.

Традиційна система педагогічної освіти України не спроможна забезпечити підготовку такого спеціаліста, бо, як показує аналіз, відсутність стимулів до самостійного пошуку шляхів розв'язання проблем, недостатня увага до розвитку творчих здібностей особистості, використання застарілих методів навчання, авторитар-

ний стиль роботи викладачів якраз і є основними недоліками організації навчання у вітчизняних педагогічних ВНЗ.

Суть проведених за останні роки реформ вітчизняної педагогічної освіти полягала в удосконаленні програм, внесенні змін до навчальних планів, налагодженні взаємодії загальнопедагогічної та методичної підготовки вчителя, забезпеченні деякої самостійної пізнавальної діяльності студентів тощо.

Практика довела малоефективність цих заходів і підтвердила застереження, які неодноразово лунали з уст деяких вітчизняних та зарубіжних вчених-педагогів, що удосконалення окремих, нехай і найбільш мобільних, елементів системи педагогічної освіти не приведе до радикальних змін у педагогічній підготовці вчителя.

Досвід США, Великобританії, Франції, Німеччини та деяких інших країн Західної Європи засвідчує, що задовольнити об'єктивні вимоги ринкового суспільства до підготовки вчителя можна лише за умови внесення серйозних змін у структуру вищої педагогічної школи, систему профорієнтаційного відбору майбутніх вчителів, зміст педагогічної освіти, принципи і методи вузівського навчання, тобто треба радикально перебудувати вищу педагогічну освіту, а не вдосконалювати один чи кілька її пріоритетних напрямів.

Зауважимо, що хоч названі вище країни відрізняються традиціями та характером освіти, в останні десятиріччя їх об'єднує проблема підготовки творчого вчителя-професіонала, готового працювати в демократичному суспільстві. Це привело до деякої уніфікації систем педагогічної освіти країн Заходу (з відчутним американським ухилом) і сприяло виробленню спільних принципів організації навчального процесу, таких, як індивідуалізація навчання, його циклічність, забезпечення розвитку творчої діяльності майбутнього вчителя тощо.

Практика показує, що під їх впливом студент стає активним суб'єктом навчання, самостійно вибирає необхідні види навчальної діяльності (відповідно до своїх розумових можливостей та потреб), успішно поєднує практичне навчання з теоретичним вивченням предметів, регулює темп навчання, несе повну відповідальність за якість засвоєння знань.

Традиційні форми навчання - лекційні, практичні, лабораторні заняття - визначають орієнтир для самостійної роботи студента.

Загальноосвітня підготовка озброює його не фактажем, а основними концепціями, методами аналізу, принципами виведення закономірностей, які, за словами експерта в галузі проблем вищої школи П. Дрессела, акцентують увагу студента на глибокому пізнанні наукової культурної спадщини, привчають його до критичного мислення, допомагають зробити правильні висновки, дають певну орієнтацію в методології основних дисциплін; а освіта, основою якої є вузька спеціалізація, приховує в собі небезпеку того, що спеціаліст ніколи не зможе оригінально і творчо мислити, у нього не буде для цього спонукальних мотивів (Dressel P. The Undergraduate Curriculum in Higher Education - New York, 1963. -р. 60).

У змісті педагогічної підготовки вчителя у США, Англії та Німеччині значне місце займає практичне навчання. “При досить незначній кількості теоретичних занять у педагогічних навчальних закладах цих країн студентам пропонується багато практикумів та семінарів” (Див. Парінов А.В., Л.П. Пуховська. Проблеми змісту педагогічної освіти в зарубіжних країнах // Вища педагогічна освіта: Науково-методичний збірник. Вип. 17. - К., 1994. - с.127).

Таким чином, вища педагогічна школа США, деяких країн Західної Європи домоглася відчутних успіхів у підготовці майбутнього вчителя до роботи в час дії ринкових суспільних відносин.

Заслугує на особливу увагу і вивчення, налагоджена і відпрацьована нею система індивідуалізації навчання, розвитку творчих здібностей студента, профорієнтаційного відбору педагогічних кадрів, поєднання навчальної практики з теоретичною підготовкою з педагогічних дисциплін.

Економічне становище наших вузів дозволяє творчо використати лише окремі моменти з цього досвіду, а саме: деякі елементи організації самостійної роботи в системі “викладач - студент”, залучення студентів до науково-педагогічного пошуку.